

Tema 10.- Les competències de l'Estat sobre altres espais d'interés internacional

1.- Les vies d'aigua internacionals. 2.- Els espais polars: l'Àrtic i l'Antàrtida. 3.- L'espai ultraterrestre.

Esta obra está protegida con una [Licencia Creative Commons Atribución-NoComercial-SinDerivar 4.0 Internacional](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

1.- Las vies d'aigua internacionals

a) Aspectes generals

- ▶ Vies (o cursos) d'aigua internacionals (CAI) són els rius, llacs i canals internacionals
 - Rius i lagos: Si travessen o delimiten dos o més Estats.
 - Canals: construccions artificials que comuniquen espais marins usats per a la navegació internacional.
- ▶ Evolució històrica:
 - DI Clàssic: Llibertat de navegació i obligació de cooperació internacional dels Estats riberencs. S'estableix la igualtat de drets dels Estats riberencs a l'efecte de navegació.

Sentència CPJI de 1929 -Comissió Internacional del Riu Oder “Comunitat d'interessos d'Estats riberencs” i Sentència 1997 Projecte Gavcikovo-Nagimaros en Riu Danubi “recurs natural compartit”.
 - Actualment: Convenció de 1997 sobre el dret dels usos dels cursos d'aigua internacionals per a finalitats diferents de la navegació (en vigor). Predomini dels convenis específics per a cada CAI.

b) Règim dels usos dels CAI

► Utilització per a la navegació internacional

- Com a regla general: Europa-principi de llibertat de navegació internacional en règim d'igualtat per als Estats riberencs (concepció liberal comerç internacional).
 - Congrés de Viena 1815: Comissió fluvial internacional per al *Rin.
 - Exportada a Àfrica: Conferència de Berlín 1885
- En algunes ocasions existeixen reaccions territorialistes (Doctrina *Harmon* de EUA-1885), però no obstant això els instruments internacionals l'estenen a tots els CAI (art. 338 Tractat de Pau de Versalles 1919-rius europeus; Convenció de Barcelona 1921-CAI dels Estats contractants).

► Utilització per a altres finalitats: Convenció de 1997 estableix tres principis bàsics:

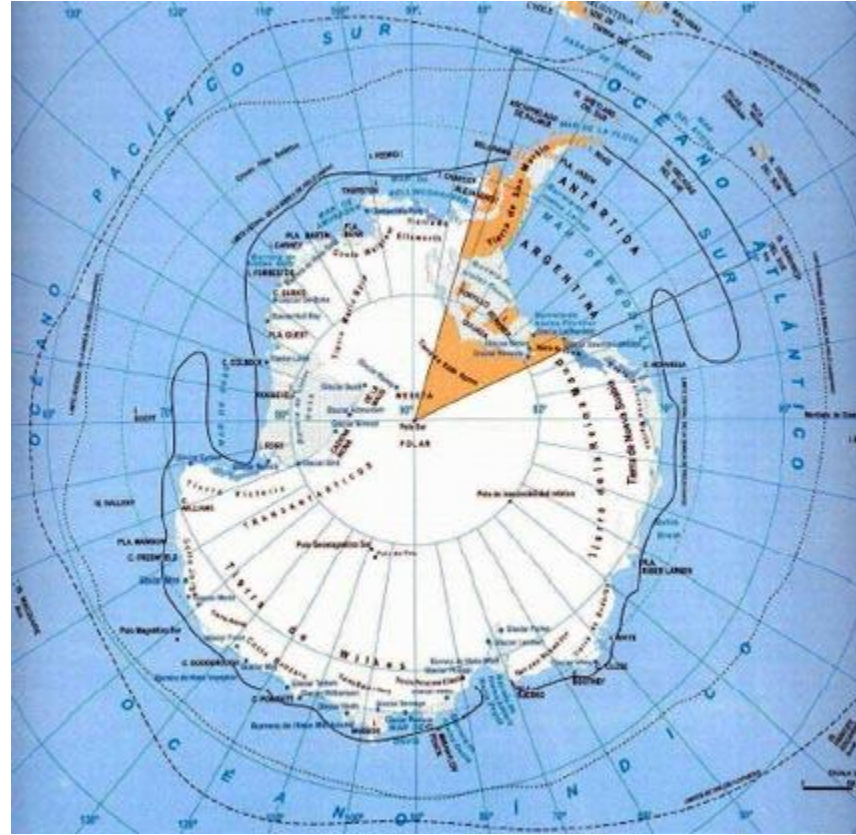
- Utilització i participació equitativa i raonable.
- Obligació de no causar danys sensibles.
- Obligació general de cooperar entre els Estats riberencs.

c) Els canals internacionals

- ▶ Els canals són obres artificials que es troben en territori d'un Estat i, per tant, sotmesos a la seua sobirania territorial. Ara bé, a vegades s'internacionalitza el seu règim per a garantir la navegació a vaixells de tercers Estats.
 - Canal de Kíev-Tractat de Paz de *Versalles 1919.
 - Canal de Suez-Convenció de Constantinoble 1888 (acceptada per Egipte en 1957).
 - Canal de Panamà-Tractat USA-Panamà 1997 (substituint al de 1903).

2.- Els espais polars: l'Àrtic i l'Antàrtida

a) L'Àrtic

- ▶ Terres i oceà la superfície del qual està, per regla general, permanentment gelada, encara que és possible la navegació submergida.
- ▶ Existeixen 8 Estats àrtics: el Canadà, Dinamarca, Islàndia, Noruega, Suècia, Finlàndia, Rússia i EUA
- ▶ Règim jurídic:
 - Els Estats àrtics són sobirans sobre els seus territoris terrestres i insulars, gaudint dels espais marins reconeguts en/per la CNUDM.
 - La resta: alta mar o zona internacional de fons marins.
 - Encara que hi ha hagut intents fallits d'apropiació nacional, existeix una certa internacionalització funcional:
 - Declaració d'OTAWA 1996: Consell Àrtic i cooperació internacional per a desenvolupament sostenible i protecció ambiental.
 - Declaració d'ILULISSAT (Groenlàndia): Aplicabilitat CNUDM a l'Oceà Àrtic.

b) L'Antàrtida

► Aspectes generals

- És un continent cobert per mantell permanent de gel i envoltat de l'Oceà Austral (contraforts meridionals dels Oceans Índic, Pacífic i Atlàntic). Cal tindre en compte dos límits: paral·lel 60° de latitud sud/convergència antàrtica.
- Han existit diversos intents conflictius d'apropiació nacional:
 - 1908-1944: set Estats reclamen sobirania (Teoria del *hinterland* com a variant de la teoria dels sectors) Xile, l'Argentina, Regne Unit, Noruega, Austràlia, França i Nova Zelanda, solapant-se algunes d'elles.
 - 15% del territori no està reclamat (els EUA?)
 - Bases per a formular altres reclamacions: Bèlgica (part) els EUA/Rússia (tota).
 - Existeixen alguns reconeixements mutus de sobirania (Xile/Argentina i Regne Unit/Austràlia/Nova Zelanda), però la resta d'Estats no la reconeixen.
- Entre 1940-1955 Augmenta la conflictivitat: conflictes menors amb ús de força (CIJ però no es va acceptar la competència).
- Tercer Any Geofísic Internacional (AGI 7/1957-12/1958): s'acorda la necessitat de realitzar investigacions científiques i de manera pacífica, i s'acorda que aquestes no perjudicaran la sobirania acordant-se també l'intercanvi científic en totes les bases.

- Els EUA: Convocatòria Conferència de Washington per a tractat internacional dels Estats interessats (Set antàrtics, 5 Estats presents a l'Antàrtida durant el AGI) TRACTAT ANTÀRTIC DE 1959.

▶ El Tractat Antàrtic (TA):

- Àmbit d'aplicació: S'amplia a través del sistema del TA (Conveni sobre la conservació de les foques i Conservació dels Recursos Marins Vius Antàrtics-CCRMVA)
- Parts: 12 Estats originaris més els adherits. Són de dues classes (consultives - originàries i sobrevingudes- i els altres Estats). Les parts consultives tenen un estatut privilegiat (reunions i adopció de recomanacions; designació inspectors antàrtics/Dret de veto).
- Principis bàsics: Utilització exclusiva finalitats pacífiques/llibertat d'investigació científica i obligació de cooperació/Principi de no nuclearització/nacionalització dels procediments de control del compliment/*agreement to disagree*.

▶ El sistema antàrtic: Està compost per les recomanacions de les Parts Consultives i els tractats internacionals vinculats i complementaris del TA.

- Exemples: Recomanació sobre la conservació de la fauna i flora antàrtiques (1963); Conveni sobre conservació de les foques antàrtiques (1972); Convenció sobre la conservació dels recursos marins vius antàrtics (1980).

3.- El espai ultraterrestre

a) Aspectes generals

- ▶ L'espai UT és aquell espai còsmic situat més enllà de l'espai aeri i, per tant, no sotmés a sobirania nacional. Ús obert a tots els Estats.
- ▶ Delimitació espai aeri/espai supra-iacent:
 - On acaba un, comença l'altre; impossible concretar-ho.
 - Delimitació funcional en atenció a la naturalesa de les activitats humanes?

b) Règim jurídic de l'espai ultra terrestre

- ▶ Després de diverses resolucions AG: Tractat sobre els principis que han de regir les activitats dels Estats en l'exploració i utilització de l'espai UT, fins i tot la Lluna i altres cossos celestes, de 1967.
- ▶ Desenvolupament per AG de NU:
 - Tractat de salvament: Acord sobre el salvament i la devolució d'astronautes i de la restitució d'objectes llançats a l'espai UT, 1968.
 - Tractat de responsabilitat: Conveni sobre responsabilitat internacional per danys causats per objectes espacials, 1972,
 - Tractat de registre: Conveni sobre el registre d'objectes llançats a l'espai UT, 1975.
 - Tractat de la Lluna: Acord que ha de regir les activitats dels Estats en la Lluna i altres cossos celestes, 1979
- ▶ Estatut jurídic de l'espai UT: Encara que no està definit jurídicament, abasta com a mínim: l'espai còsmic, “la lluna i altres cossos celestes” (1967) i “la lluna i altres cossos celestes del sistema solar diferents de la Terra (1979). Està basat en la idea de PATRIMONI COMÚ HUMANITAT

► Principis rectors de les activitats en l'espai UT:

- Realitzades en interès de la humanitat (interès col·lectiu)
- Llibertat d'exploració, utilització i investigació.
- No susceptible apropiació nacional.
- Utilització pacífica: prohibició absoluta d'armes nuclears o de destrucció en massa. No militarització absoluta de Lluna i cossos celestes.
- Protecció ambiental.
- Responsabilitat dels Estats i de les OI: en cas de danys en la superfície de la terra o a naus en vol (responsabilitat internacional de l'Estat o OI de llançament, de caràcter objectiu, i absoluta); en cas de danys fora de la superfície (l'Estat o la OI culpable per assumptió de riscos).
- Dret de visita com mitjà d'inspecció nacional.

► Estatut de les persones i objectes espacials

- Astronautes: Es defineix en el tractat de 1967 i amplia en l'acord de 1979. Està sotmés a la jurisdicció de l'Estat de llançament (no de nacionalitat). Existeix obligació de tots els Estats de protegir-los mentre estiguen en la Lluna i de socors en cas d'accident forçós, amb obligació de devolució immediata.
- Objectes espacials: La seua definició és complexa i estan sotmesos a la jurisdicció personal de l'Estat de llançament. Com hem vist: obligació de registre per a facilitar identificació (1975) i en cas de trobar-se fora de l'Estat de registre, obligació de devolució.

► Règim d'activitats espacials:

- Telecomunicacions espacials:

La UIT (unió internacional de telecomunicacions) aplica el Conveni internacional de telecomunicacions a les espacials. Així, des de 1959 regeix el principi de prioritat en el temps per a la concessió de la freqüència i des de 1973 el principi d'accés equitatiu a l'òrbita geoestacionària.

OIT regionals per dificultats tècniques i financeres.

- Difusió directa d'emissions de televisió.
 - La UIT assigna freqüències d'emissió a satèl·lits aplicant el principi d'accés equitatiu. Això produeix problemes amb al radiodifusió televisiva directa. Així, la majoria d'Estats (tercer món/ex socialistes) la considera subordinada al consentiment de l'Estat de recepció, mentre que alguns estats (Estats desenvolupats) autoritzen la instal·lació d'antenes parabòliques receptores de senyals.
- Teleobservació i teledetecció.
 - No existeix un règim internacional vinculant, per la qual cosa es plantegen problemes en la pràctica (cal notificar? Es té accés a la informació obtinguda? És lícita la divulgació de dades?).
- Explotació dels “recursos naturals” de la Lluna i altres cossos celestes.
 - Existeixen principis dissenyats per a un futur règim en l'acord de 1979, però no es va ratificar davant l'oposició dels EUA

Esta obra está protegida con una [Licencia Creative Commons Atribución-NoComercial-SinDerivar 4.0 Internacional](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).